

KULTUROWE IMPLIKACJE MIGRACJI SERBÓW WE WCZESNEJ DOBIE NOWOŻYTNEJ

(Popularnonaukowe streszczenie projektu)

Ludność serbska we wczesnej dobie nowożytnej należała do jednej z najbardziej mobilnych grup społecznych w Europie. Taki stan rzeczy wynikał z jej geopolitycznego położenia, gdyż tereny przez nią zamieszkiwane nierzadko stanowiły *theatrum belli* i były miejscem rywalizacji między ówczesnymi mocarstwami – Imperium Osmańskim oraz monarchią habsburską. Ciągła niepewność jutra oraz realne zagrożenie własnej egzystencji powodowało, że Serbowie u progu nowożytności niejednokrotnie podejmowali decyzję o migrowaniu na północ – początkowo do państwa austriackiego, a później w kierunku „słodkiego prawosławia”, czyli Cesarstwa Rosyjskiego. Przemieszczanie się między różnymi etosami ówczesnej Europy nie pozostawało jednak bez wpływu na serbską kulturę.

Głównym celem projektu jest zatem przeanalizowanie zmian, jakie zaszły w serbskim modelu kulturowym od końca XVII stulecia do drugiej połowy wieku XVIII. Zagadnienie to zostanie przebadane w trzech kategoriach: kultury bytu, kultury społecznej oraz kultury symbolicznej. W orbicie zainteresowań znajdzie się zatem ustalenie zależności między zjawiskiem migracji a transformacją życia osiemnastowiecznych Serbów. Porównany zostanie rozwój serbskiej kultury w monarchii habsburskiej oraz Cesarstwie Rosyjskim. Zbadane zostaną związki między migracjami a serbską sferą aksjologiczną. Ważną częścią projektu będzie sprawdzenie hipotezy o wytworzeniu się wśród osiemnastowiecznych Serbów „nawyku migrowania”, który generował ich dalszą mobilność w kierunku pogranicza polsko-rosyjskiego.

W trakcie realizacji projektu przeanalizowany zostanie szeroki wachlarz tekstów kultury. Przebadane zostaną zróżnicowane pod względem gatunkowym zabytki piśmiennictwa serbskiego (teksty memuarystyczne, epistolarne, ale również i normatywne). Nie pominięte zostaną także materiały ikonograficzne z epoki (m.in. prace Martina Engelbrechta oraz Hristofora Žefarovicia).

Przyjęte w projekcie metody badawcze będą czerpać z osiągnięć różnych dyscyplin nauk humanistyczno-społecznych. Dominujący będzie jednak model deskrypcji badań kulturowego wymiaru migracji wypracowany na gruncie socjologii kultury. Poszerzony zostanie o metodologię tradycyjnej krytyki literaturoznawczej oraz historycznej a uzupełniony o metody badań językoznawstwa historycznego.

Realizacja projektu badawczego daje możliwość lepszego zrozumienia kultury oraz losów jednego z południowoślowiańskich etnosów. Wyniki zaś badań mogą dać asumpt do zintensyfikowania, dziś dość marginalnie prowadzonych, badań nad nowożytnymi kulturami Półwyspu Bałkańskiego.